

Pòrtic

El darrer trimestre de l'any 1984 es va publicar el número 1 de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*. Era en un d'aquells moments difícils que totes les empreses travessen algunes vegades i més quan se sentien veus discordants i al seu redòs s'accentuaven algunes defallences aparegudes des de la mort del soci senyor Puchades, quan, per diferents qüestions, semblava esfumar-se la possibilitat que la *Societat* tingués un òrgan d'expressió que, al mateix temps, permetés d'aplegar al seu voltant tot un conjunt d'estudiosos interessats per les qüestions que afecten l'home i les ciències de la terra.

Era un moment difícil en què planava damunt de tots la frase insistent de Lluís Solé: «una Societat que no publica és una Societat morta», i no és gaire clar com es podien resoldre les dificultats de tota mena que s'interposaven en el camí vers la regularització i la periodicitat assegurada d'una publicació nova.

Era un moment difícil pels temors i les reticències expressats per alguns a qui espanta tot el que és nou, tot el que sacseja les rutines o que temen la remoció d'interessos diversos, gent afeccionada a conservar tot el que contribueix a mantenir situacions que creuen consolidades.

«Potser sí que hi ha massa gent d'aquesta espècie conservadora» —diu Oriol Bohigas en el seu *Combat d'incerteses*, acabat de publicar aquest estiu de 1989. «Massa convencionalisme, massa esforç a no abandonar els provincianismes del que fa uns anys hom en deia «la cultureta», massa introversió que es converteix en conservadorisme radical per no perdre una identitat de volada curta, massa temors davant de l'atreviment dels qui creuen en l'acció crítica de la cultura».

Però el camí fou expedit amb la reunió d'uns factors positius que feren possible l'aparició del número 1 —ara fa, justament cinc anys— i que asseguraren la continuïtat, factors que cal recordar i que cal mencionar.

— L'actuació de l'aleshores president de la *Societat*, doctor Salvador Llobet que, amb el seu treball de normalització de la *Societat Catalana de Geografia*, va fer comprendre la necessitat de la publicació periòdica i en va facilitar la realització. Des d'aleshores mai no han mancat els mots d'encoratjament i les col·laboracions del doctor Llobet, amb un exemple clar de fidelitat i de permanència.

—L'interès de l'*Institut d'Estudis Catalans per Treballs de la Societat Catalana de Geografia* ha estat constant. I si en alguns moments, les dificultats que entorpiren l'actuació normal de l'*Institut* repercutiren en la regularitat de l'aparició de la nostra revista de geografia i propiciaren la renovació de temors i de defallences, és ben palès l'esforç efectuat per l'*Institut* per aconseguir resoldre els problemes greus plantejats i tornar a una vida normal i a la contribució normal a favor de la publicació regular de *Treballs*.

— L'existència d'un grup de socis convençuts que, en el camp de la geografia, també era necessària «l'acció crítica de la cultura», actuació que només pot ésser eficaç si es compta amb una tribuna pública on debatre els temes més diversos, on puguin fer sentir la seva veu tots els corrents del pensament, on els joves geògrafs puguin trobar un mitjà per rompre la barrera social que confina els seus treballs a una mena de ghetto de recel i de suspicàcia i els permeti d'intervenir amb llibertat plena en qualsevol dels debats que es plantegin, amb l'únic requisit de l'exigència científica i del rigor en el treball. És ben evident que sense l'existència d'aquest grup de socis, *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* no hauria pogut realitzar-se i la *Societat* hauria estat un agrupament respectable, «una societat que no publica», sense cap horitzó futur.

Per tot això, ha semblat oportú a la Junta de Govern de la *Societat Catalana de Geografia* de rememorar aquests cinc anys transcorreguts des del número 1 i d'assenyalar la importància que ha anat assolint la revista en la vida sencera de la *Societat* i, fins i tot, en el camp més extens de tota la cultura. Possiblement ha estat així perquè des del número primer la revista, que s'ha fet testimoni de l'obertura generosa i àmplia que ha estat la norma habitual de la *Societat Catalana de Geografia* des dels seus mateixos primers passos fundacionals, ha eixamplat tots els seus horitzons i ha donat cabuda a plantejaments diversos i a vegades agosarats i no ha dubtat, malgrat les crítiques malevolents algunes vegades sofertes, a la presència d'autors forans que han demanat de poder-se expressar des de les pàgines de *Treballs de la SC de G* o que han lliurat el text escrit de conferències i de lliçons impartides des de la tribuna de la *Societat*. Avui, la revista, butlletí intern de la *Societat Catalana de Geografia*, és rebuda a més de dues dotzenes d'Universitats de fora de Catalunya —des de Sevilla a Varsòvia, des de Newcastle a Bari— i a societats excursionistes, a centres de documentació, a entitats de recerca, a biblioteques i a arxius diversos... Aquesta vintena de números ja apareguts exigeixen la continuïtat i la superació.

Quan es decidí de dedicar unes pàgines a recordar aquests cinc anys transcorreguts des del darrer trimestre de l'any 1984, es va creure que no era possible de presentar-les deslligant el recorregut de la revista de l'itinerari general de la *Societat Catalana de Geografia*. Tant els socis més recents com molts dels lectors aliens, tant de Catalunya com dels forans, desconeixen sovint els detalls de la trajectòria de la *SCdeG*; per això aquest número comprèn la relació de totes les activitats que la *Societat* ha efectuat durant els seus primers cinquanta-cinc anys. Cal que tothom conegui què s'ha fet, qui ho ha fet i com s'ha fet.

Per què tots els detalls? Per què la relació de totes les activitats? ¿És que no n'hauria hagut prou amb una transcripció d'una declaració general de principis i d'intencions?

Sembla que les paraules següents d'Italo Calvino a les seves *Ciutats invisibles* convengen, com a resposta a les preguntes formulades. Calvino diu que:

«Marco Polo descriu un pont, pedra per pedra. —Però, ¿quina és la pedra que sosté el pont?, pregunta Kublai Kan. —El pont no se sosté per aquesta o per aquella pedra —respon Marco-sinó per la línia de l'arc que formen totes juntes. Kublai es manté silenciós, i reflexiona. Després, afegeix: —Per què em parles de les pedres? Només és l'arc el que m'interessa. Polo respon: —Sense pedres, no hi ha arc.»

És esperançador pensar que durant tots aquests anys ha estat incessant el treball dels qui han anat tallant les pedres, una darrera de l'altra, per fer possible bastir la *Societat Catalana de Geografia* cada vegada més ben assentada en les entranyes fèrtils de la societat de Catalunya i de la ciència més general.

Aquest número 19 dedicat a la Societat Catalana de Geografia i a la nostra revista de geografia es compon de dues parts ben individualitzades. A la primera, es troben treballs ja antics, publicats per la *Societat*, a vegades difícils de trobar: articles de Solé i Sabarís, de Salvador Llobet, un treball de Josep Iglésies, commemoratiu dels quaranta anys de la fundació de la *Societat*, i una anàlisi escrita per Lluís Casassas sobre els fets i les activitats efectuades durant els darrers quinze anys.

A la segona part d'aquest número 19, hi ha la relació de totes les activitats efectuades: la relació de les conferències, dels cursets i dels seminaris, de les sessions celebrades fora de Barcelona, de les publicacions, dels components de les Juntes de Govern que s'han succeït des de 1935, de les persones de fora de Catalunya que han ocupat la nostra tribuna, etc.

Algunes d'aquestes relacions, senceres o parcialment, ja aparegueren disperses en la secció «Materials del Cinquantenari» dels números corresponents a 1985. Però, la seva presentació conjunta s'ha cregut que és una aportació de materials que pot ajudar a entendre què ha estat la *Societat Catalana de Geografia* durant la seva existència. S'ha cregut, també, que així el número 19 esdevindrà una obra de consulta interessant i una exigència de superació i de gestes futurs.

Finalment, la *Societat Catalana de Geografia* no pot deixar de fer constar el seu agraïment a totes les entitats i persones que al llarg del temps transcorregut han col·laborat d'una manera o altra a la seva labor. A part dels que s'han anomenat «factors positius» comentats a l'inici d'aquest «Pòrtic», cal no oblidar algunes entitats privades d'estalvi, associacions professionals i col·legis, empreses industrials, centres excursionistes i d'estudis locals, etc.

També, a més, cal citar la col·laboració i el patronatge de les principals institucions públiques del país: la Generalitat de Catalunya, a través de la seva Comissió Interdepartamental de Recerca i d'Innovació Tecnològica; la Diputació de Barcelona; l'Ajuntament de Barcelona i diversos ajuntaments (Sabadell, Girona, Terrasa, el Vendrell, Torà, Perafita, Manresa, per citar-ne uns quants), etc. A tots, i a aquells socis i amics que calladament i sense defallences han contribuït amb el seu esforç a l'envol actual de la *Societat Catalana de Geografia*, la Junta de Govern, des d'aquestes pàgines, els vol expressar el seu agraïment.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA

De mica en mica la nostra terra va entrant en vies de normalitat pel que es refereix al conreu de les diverses ciències. D'un quant temps ençà es nota en el nostre poble el desvetllament d'una viva curiositat pels estudis geogràfics, malgrat que l'escassetesa d'estudiosos doctes és prou evident. La geografia, entre els catalans, si es deixen de banda els estudis netament geològics, no havia estat durant molt de temps altra cosa que una ampliació de l'excursionisme. Potser ha arribat l'hora que a Catalunya es doni a aquesta ciència la independència i la categoria que arreu del món li és justament reconeguda.

D'altra banda, l'Institut d'Estudis Catalans, que comptava ja com a filials la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat de Biologia i la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, ha cregut oportú ampliar el quadre acollint en el seu si una nova entitat que aplegui les activitats, fins ara disperses, dels homes que es senten atrets pels estudis geogràfics. I així, sota els auspicis de la més alta de les nostres institucions científiques, hem acordat fundar la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA.

Creiem que la col·laboració que ha de sorgir, dins la nostra entitat, entre els amics de la geografia, donarà estímuls i fruits que mai no podrien ésser esperats si es mantingués l'actual dispersió. Per això fem una crida a tots els qui arreu de les terres de llengua catalana senten afecte al conreu dels estudis que ens són cars perquè vulguin venir a aplegar-se amb nosaltres i donar força, possibilitats i prestigi a la novella associació.

Barcelona, novembre de 1935.

JOSEP PUIG I CADAFALCH. — EDUARD FONTSERÈ I RIBA. — PAU VILA.
JOSEP IGLÉSIES. — PERE BLASI. — LLUÍS SOLER I SABARÍS. — ENRIC RIBAS I VIRGILI. — J. R. BATALLER. — MARIÀ FAURA I SANS. — MIQUEL SANTALÓ. — JAUME MARCET. — R. CANDEL I VILA. — GONÇAL DE REPARAZ. — JOAN COROMINES. — F. CARRERAS I CANDI. — JOSEP M.ª CASACUBERTA. — SALVADOR FILELLA. — LLUÍS CREUS I VIDAL. — M. FERRER DE FRANGANILLO. — JOSEP CLOSÉS. — VICENÇ TURELL. — TOMÀS IDUARTE. — CRISTÒFOR CARDÚS. — JOSEP BARRILLON. — ARTUR DASCA. — ALFRED GALLARD. — MARC AURELI VILA.